

יחסי אדם-טבע במקרא

"מה-אנוש פי-תזקרונו?"

חדשנות ורלוונטיות

המחקר מציע אפשרות לשינוי אופני החשיבה והפעולה שלנו; זיהוי וניסוח של האידיאולוגיות המעצבות את התפיסה התודעתית שלנו במטרה להיחלץ מהן.

הצעה אפשרית להבנת הגורמים התרבותיים-חברתיים שהובילו למשבר האקלים.

באמצעות החזרה אל המיתוסים המקראיים ומתוך הניסיון לחלץ מתוכם את מאפייני האידיאולוגיה האקוצנטרית, ובכלל – מתוך הניסיון לאתגר את הסיפור האנתרופוצנטרי ולמצוא לו תחליף מותאם יותר למציאות הסביבתית, נוכל לסייע בהבנתו של אחד המשברים הרלוונטיים, הדומיננטיים וההרסניים ביותר שידעה האנושות והמערכת האקולוגית של כדור הארץ.

מטרת המחקר היא לזהות ולנסח את האידיאולוגיות המרכזיות המשוקעות בסיפורי המקרא ועוסקות ביחסי אדם וסביבה.

זאת, על מנת להתוות דרך חדשה לקריאה אקולוגית במקרא שעשויה להציע פתח לשינוי תודעתי ביחסי אדם וסביבה בעולמנו, למול ההתמודדות כנגד משבר האקלים.

מה הן האידיאולוגיות המרכזיות המשוקעות במקרא, שנוגעות למיקומו של האדם ביחס לטבע?

ניתוח מקומו של האדם ביחס לבריאה כפי שעולה מסיפורי הבריאה ומסיפורי המבול (בראשית א-ב; ו-ט); ספרות החוק והשירה המקראית (איוב לח-מא, תהילים ח)

אידיאולוגיות	מאפיינים
אנתרופוצנטרית	<ul style="list-style-type: none"> עליונות האדם על הטבע הבריאה כהיררכיה ולא כמערכת האדם מנותק מהמערכת האקולוגית
אקוצנטרית	<ul style="list-style-type: none"> האדם כחלק מהמערכת האקולוגית הטבע כבעל תכלית עצמאית הבריאה כמערכת תלות הדדית הכרה במוגבלות האנושית
תיאוצנטרית	<ul style="list-style-type: none"> עליונות האדם מותנית בהחלטתו של אלוהים האדם כחלק מהמערכת האקולוגית הכרה במוגבלות האנושית הטבע כבעל תכלית עצמאית

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ" (בראשית, א 26)

"לְהַמְטִיר עַל אֶרֶץ לֹא אִישׁ, מְדַבֵּר לֹא אָדָם, בּוֹ, לְהַשְׁבִּיעַ שָׂמָּה וּמִשָּׂאָה, וּלְהַצְמִיחַ מִצֵּא דְשֵׂא" (איוב לח 26-27)

מָה-אָנוּשׁ כִּי-תִזְכְּרוּנוּ; וּבֶן-אָדָם, כִּי תִפְקְדֵנוּ. וְתַחֲסְרֵהוּ מֵעַט, מֵאֱלֹהִים; וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטֶרְהוּ" (תהילים, ח 5-6)

שיטת המחקר

מחקר פרשני בו נערכה קריאה "אקולוגית" באחדים מסיפורי המקרא, בנוסף לשימוש במתודולוגיות מוכרות מן המחקר הפילולוגי המקראי, לרבות שימוש במילונים ייעודיים ללשון המקרא.

רקע למחקר

התפיסה המערבית המודרנית מונעת כיום מתוך אידיאולוגיה אנתרופוצנטרית; היינו תפיסה הרואה את האדם במרכז, כ'נזר הבריאה'.

משבר האקלים תובע מאתנו שינוי אידיאולוגי-תפיסתי ביחסינו אל הסביבה במטרה לצמצם את הפגיעה במשאבי הטבע.

המיתוסים של סיפורי המקרא מצויים בתשתית התרבות הפילוסופית והאתית המערבית, ועל כן הקריאה בהם יכולה לעזור בהבנת התרבות בת זמננו והנרטיבים שמכתיבים אותה.

במאמרו המכונן משנת 1967

The Historical Roots of our Ecological Crisis טוען ההיסטוריון ליין וייט כי ביסודה של הדת הנוצרית ניצבת תפיסה אנתרופוצנטרית הגורסת כי האדם רשאי לנצל את משאבי הטבע לצרכיו. בקריאתו, וייט התעלם משיטת ביקורת המקרא ומכך שהתנ"ך הוא יצירה פוליפונית. מטרתו של מחקר זה היא לזהות ולנסח את האידיאולוגיות המרכזיות המשוקעות בסיפורי המקרא ועוסקות ביחסי אדם וסביבה, מתוך הכרה ברב הגוניות של המקרא. זאת, על מנת להתוות דרך חדשה לקריאה אקולוגית במקרא.

